

Discussienota

Situatie Landelijk Gebied na recente stikstofuitspraken en andere ontwikkelingen

Commissie Landelijk Gebied- 10 februari 2025.

Tino Wallaart, PvdA.

Gert Vendrig, BBB

Sijmen Mulder, D66

Tessa van Wijnen, GL

Het bevorderen van een vitaal en gezond platteland is een kerntaak van de Provincie Noord-Holland. We streven naar een goede staat van instandhouding van de natuur en agrarische bedrijvigheid die boeren een fatsoenlijk inkomen oplevert.

Door een aantal recente gerechtelijke uitspraken in het stikstofdossier is de ontwikkeling van het landelijk gebied in een impasse. De Raad van State heeft op 18 december het intern salderen van stikstofruimte vergunningsplichtig gesteld. In de uitspraak in de zaak van Greenpeace tegen de Staat heeft de rechter op 22 januari het kabinet gesommeerd de stikstofuitstoot omlaag te brengen. Een derde ontwikkeling is de bekendmaking van de aanvragen voor de vrijwillige opkoopregeling. In Noord-Holland is er opvallend weinig animo: slechts 15 boeren hebben zich gemeld (landelijk: 1694), aldus RVO¹.

De impasse heeft verstrekende gevolgen voor de natuur (geen herstel), de landbouw (geen ontwikkelperspectief) en de bouw van huizen en infrastructuur (geen ruimte voor vergunningen). Dat roept vragen op voor onze provincie. Welke gevolgen hebben deze uitspraken en ontwikkelingen voor Noord-Holland? En hoe gaan we daarmee om als provinciaal bestuur mee?

Voorstel voor gedachtewisseling

Gezien deze urgentie stellen we voor om in de commissie en met GS in gesprek te gaan over de impact van de recente ontwikkelingen. Het doel is om te bespreken welke strategische keuzes op ons afkomen en welke stappen we als provincie kunnen nemen.

De uitkomst van deze gedachtewisseling kan GS meenemen bij het bepalen van haar koers voor de komende tijd. Bijvoorbeeld in de aangekondigde korte termijn aanpak (KTA) voor NNN-realisatie en het uitvoeringsprogramma landelijk gebied voor de middellange termijn.

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/lbv-plus-actueel>

Deze discussienotitie en de behandeling daarvan staat los van de schriftelijke vragen die door een aantal fracties gesteld zijn over de ontwikkelingen in december en januari. Deze dienen uiteraard volledig en ordentelijk schriftelijk beantwoord te worden.

Bij de behandeling kunnen fracties onder andere ingaan op de volgende kwesties.

1.) Brede visie op natuurherstel versus focus op stikstofdoelen

De Stikstofwet stelt doelen aan de depositie op stikstofgevoelige natuur per 2030 en 2035. Regelmatig klinkt het pleidooi om deze wettelijke uitwerking van de Vogel- en Habitatrichtlijn aan te passen. Er zijn immers meer factoren die bijdragen aan natuurherstel dan alleen stikstofreductie. Aan de andere kant is de vraag of dit voor de vergunningverlening en de landbouw echt soelaas biedt. Veel van de andere drukfactoren als verdroging, waterkwaliteit en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn immers ook op z'n minst ten dele het gevolg van agrarische productie - naast bijvoorbeeld vervuiling door medicijnresten in het rioolwater.

Vraag aan de fracties: hoe kansrijk acht u de route om via een aanpassing van de Stikstofwet een significante doorbraak te creëren in de vergunningverlening? En in hoeverre moet de Provincie voorsorteren op zo'n scenario?

2.) Aanpassing natuurdoelen

In het Regeerprogramma heeft het kabinet aangekondigd met de EU in gesprek te gaan over 'modernisering van de natuurbeschermingsregels'. Deze route is politiek hoogst onzeker.

Kern van de aanpassingsprocedure waarop het Ministerie van LNV² nu aanstuurt is dat dezelfde doelen elders gerealiseerd moeten worden. Waarbij aangetekend kan worden dat Noord-Holland op voorhand weinig manoeuvreerruimte biedt, gezien de geringe alternatieven voor focusgebieden Duingebied, Laag Holland en de Oostelijke Vechtplassen.

Vraag aan de fracties: in hoeverre vindt u dat Noord-Holland moet anticiperen op eventuele aanpassing van doelen? Welke alternatieve locaties ziet u en in hoeverre vindt u deze zoektocht de moeite waard?

3.) Invoering rekenkundige ondergrens stikstofdepositie

² C-lijst Natuur en Landschap Commissie Landelijk Gebied 10 februari 2025 agendapunt 9a. Brief LNVN over verkenning Natura-2000

Het IPO is het afgelopen jaar druk in de weer geweest met een verkenning van een rekenkundige ondergrens voor stikstofdepositie. Het idee was dat uitstoot onder deze wetenschappelijk vastgestelde ondergrens zo laag is, dat de impact op de nabijgelegen stikstofgevoelige natuur te verwaarlozen is (en dus geen vergunning hoeft).

Uitkomst verkenning was dat deze ondergrens (nog) niet wetenschappelijk bepaald kan worden. Ondertussen wordt er ook volop gediscussieerd over de bruikbaarheid van het Aerius-model voor de vergunningverlening.

Vraag aan de fracties: in hoeverre moet de provincie Noord-Holland rekening houden met deze ondergrens en in hoeverre vindt u het verstandig om voor te sorteren op de invoering ervan?

4.) Agrarisch Natuurbeheer als plan B voor natuurherstel

Het Kabinet trekt 2,5 miljard uit voor agrarisch natuurbeheer (ANLB), tegenover het schrappen van het Transitiefonds van 25 miljard.

[SCHRAPPEN: Bij ANLB speelt dat het inspanningsverplichtingen zijn.] Het subsidieinstrument voor natuurbeheer (SNL) werkt op basis van resultaatverplichtingen met gecertificeerde natuurbeheerders op het gericht behalen van natuurdoelen. ANLB schrijft doelgerichte maatregelen voor, waarvoor de agrariër een vergoeding krijgt. Bij SNL speelt de (kostbare) afwaardering van grond, bij ANLB blijft de agrarische waarde geldig.

Uit een tussenevaluatie van 2021 bleek dat ANLB nog altijd onvoldoende is om de doelen te halen³. Wel is ANLB voor natuurdoelen als weidevogel habitats een belangrijk instrument.

Vraag aan de fracties: welke toegevoegde waarde verwacht u van de inzet op agrarisch natuurbeheer? Welke nieuwe vormen van Agrarisch Natuurbeheer acht u kansrijk voor het halen van natuurdoelen? Wat vindt u van de aanbeveling uit de tussenevaluatie om ANLB te richten op het faciliteren van de omschakeling richting 'natuurboeren'?

5.) PAS-melders

De PAS-melders krijgen terecht veel bovenwettelijke aandacht van de provincie Noord-Holland om een legale weg uit de impasse te bewerkstelligen.

³ <https://www.wur.nl/publicatie-details.htm?publicationId=90bc2d85-fa9d-49f9-a90a-2d75c0aae1c1>.

Een kritische succesfactor voor juridisch houdbare legalisatie van PAS-melders is het aantonen dat een robuust en geborgd gebiedsgericht plan voor natuurherstel van kracht is, dat geloofwaardig naar de realisatie van natuurdoelen toe werkt. Dit is extra urgent nu het moratorium op de handhaving van de PAS-melders verstreken is.

Vraag aan de fracties: hoe belangrijk acht u zo'n geloofwaardig gebiedsgericht plan voor een oplossing voor de PAS-melders? Wat vindt u wijsheid met betrekking tot eventuele handhavingsverzoeken?

6.) Intern salderen en latente stikstofruimte

In het arrest van de Raad van State inzake Rendac en de Amercentrale is het intern salderen met terugwerkende kracht buiten de orde gesteld. Bedrijven die sinds 2019 intern gesaldeerd hebben, zijn daarom mogelijk alsnog vergunningsplichtig.

In de provincie Brabant⁴ neemt GS actie door latente stikstofruimte te schrappen uit vergunningen die niet volledig benut worden. Dat voorkomt dat de 'insiders' met deze ruimte in hun vergunning niet alsnog meer kunnen gaan uitstoten, terwijl de outsiders geen vergunning kunnen bemachtigen. Daar staat tegenover dat latente ruimte ook beschouwd kan worden als eigendom, dat je niet zomaar kunt intrekken.

Vraag aan de fracties: wat vindt u van de gedachte om ook in Noord-Holland deze latente stikstofruimte in te trekken?

7.) De Greenpeace zaak en overige juridische ontwikkelingen

Op 22 januari stelde de rechter Greenpeace in het gelijk in haar procedure tegen de staat. De rechter acht bewezen dat het Rijk te weinig doet om haar eigen stikstofdoelen te halen. Het kabinet overweegt hoger beroep, maar moet in de tussentijd wel de Stikstofwet naleven. Een ministeriële werkgroep onder leiding van premier Schoof zal binnen twee maanden met een plan komen.

Daarnaast speelt de aanwijzingsprocedure bij de EU over de weidevogels en is de Natuurherstelverordening aangenomen, waarvoor lidstaten binnen twee jaar een plan moeten afleveren.

Vraag aan de fracties: hoe kan de provincie Noord-Holland anticiperen op een eventuele aanpassing van het kabinetsbeleid in antwoord op deze druk druk? Welke

⁴ <https://nos.nl/collectie/13901/artikel/2544285-boeren-en-fabrieken-in-brabant-raken-ongebruikte-stikstofruimte-kwijt>

criteria vindt u van belang bij het eventueel inzetten van extra middelen, mocht de provincie daarin een stem krijgen?

8.) Landelijke opkoopregelingen

De landelijke opkoopregelingen mogen op weinig enthousiasme rekenen van Noord-Hollandse agrarisch ondernemers. In provincies als Limburg en Gelderland hebben tientallen procenten van de bedrijven hun interesse kenbaar gemaakt. In Noord-Holland zijn de gegadigden op de vingers van twee handen te tellen.

In het coalitieakkoord Verbindend Vooruit zet Noord-Holland vol in op vrijwillige uitkoop van boeren.

Vraag aan de fracties: welke verklaring heeft u voor de tegenvallende respons in onze provincie? Wat vindt u daarvan en welke ideeën heeft u om de animo te vergroten?

9.) Overige bespreekpunten

Bovenstaande vragen en dilemma's vormen slechts een deel van de discussie, waaraan nog vele perspectieven toe te voegen zijn.

Vraag aan de fracties: van welke andere kansen en vragen vindt u het belangrijk dat GS daarmee verder gaat in de voorbereiding van het beleid voor het landelijk gebied?